

Štampa vsak tiskar
in vsa s področje
vred in v Mariboru
s posiljanjem na dom
in celo leto 4.—
in pol leta 2.—
in četrt leta 1.—

Karolina se pošilja
gospodstvu v tiskar
v. Cirila, karolice
štev. 5. List se
pošilja do odpravi.

Študentski katalog
izdaje družba do-
brilje list brez po-
sodne naročnice.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesemski list dobil
se v tiskar in po
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Nekeplal se ne vro-
tajo, neplačani list
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrednote
da se natisne enkrat
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 28.

V Mariboru, dne 14. julija 1904.

Tečaj XXXVIII.

Naše narodne razmere.

Ljutomer, julija 1904.

Zadnji žalostni dogodki po Slovenskem so pokazali, da se premalo zavedamo jugoslovanske vzajemnosti, katero gojiti je dolžnost vsakega zavednega Slovenca, ker Slovenci bomo svobodni le, ako bomo enakih misli vsi Jugoslovani. Ker pa tega ne dosežemo, dokler smo podlaga tujčevi peti in dokler obstoje med nami nemški otoki, stremiti nam je potem, kako zatreti to vjedajo. Ako se ozremo na Kranjsko, vidimo, da se je to delo Kranjcem, ki so imeli ravno tako, ko imamo mi še sedaj, polno nemških otokov, in ki so od nas bolj agilni, posrečilo razmeroma v kratki dobi. Gotovo je, da za nas Slovence ni častno, da so tu razmere tako žalostne.

V ljutomerskem okraju biva 97 odstotkov Slovencev in le 3 odstotki Nemcev in nemčurjev. Uradnikov je tu v Ljutomeru 15 nemško-nacionalcev in en sam Slovenec. V ljutomerskem trgu vladajo Nemci ne po krivdi nemško-nacionalnih uradnikov — ker ti vsi volijo v III. razredu in ta je še v slovenskih rokah, ampak po krivdi okoljskih kmetov, ki so nezavedni ter podpirajo nemško trgovino in s tem množijo nemški kapital, kateri potem pri volitvah zmaguje, krivi pa so tudi slovenski voditelji, da ne osnujejo slovenske hranilnice; a o tem kasneje. Da vladajo v tem okraju Nemci, katerih je le tri odstotke, spričuje žalostno dejstvo o naši izdelavnosti in o čilosti Nemcev. Poglejmo si torej zaslepljenost našega ljudstva v delovanju naših narodnih nasprotnikov in videli

bodemo, koliko nerazsodnosti vlada med našim ljudstvom. Neka Nemka je videla nekoč, kako malo ljudstva zahaja v njeno prodajalno, medtem ko vidi čisto nositi v slovenskih prodajalnah kupljeno blago po ulici mimo hiše. Nekega dne, ko vidi zopet več takih mimoidočih ljudi, jame govoriti svojim uslužbencem tako-le: »Kaj počnem z vami, ko nimate vsi skupaj nič dela, zastoj vam dajem hrano in plačo. Odpustila vas bom vse. Pa poskusimo še neksaj. Pojdite na ulico in recite ljudem, da imamo mi takega blaga cele vagone in ga zato lahko dajemo veliko ceneje kakor drugi«. Zares, usuli so se trgovski uslužbenci za mimoidočimi in jih nagovarjali tako-le: Oče, kaj ste pa lepega kupili? Koliko pa ste dali za to blago? A toliko! To ste pač za toliko predrago plačali. Pri nas imamo takega blaga cele vagone in zato lahko prodajamo veliko ceneje. Seveda je trgovski uslužbenec možu, ki si je za sedaj že nakupil, česar je rabil, lahko tako govoril, ker ni se mu bilo bati, da se bo mož šel prepričati, koliko je resnice na tem besedičenju. A mož je bil prepričan, da je bil v slovenski prodajalni opeharjen in pridno je zahajal odslej v nemško prodajalno. Dotična prodajalna pridobila si je na ta način mnogo odjemalcev. Pred kakimi 50 leti se je priselil v ta okraj Nemec rodom Kočevar, ki je po preteku kakih 40 let zapustil čistega premoženja nad 200 000 gld. Kje dobimo na Spodnjem Štajerju trgovca, ki bi si pri kupčiji pridobil toliko premoženja? Pa kako? Slovenec ne zaupa Slovincu! Milo je gledati naše kmetijske amaconke, kako one urno te-

kajo v prodajalne nemških samcev. Mar ve mislite, da se bode on zagledal v katero vas Slovenk? Ako on ne mara za slovenski narod, koliko manj so mu mar slovenska dekleta.

(Konec sledi.)

Shod pri Veliki Nedelji.

V nedeljo, dne 3. t. m. se je vršilo pri Veliki Nedelji zborovanje političnega društva »Sloge« iz Ormoža. — Množica iz celega ormoškega okraja došlih volilcev je komaj našla prostora na obširnem prostoru tik gostilne g. Miklina in živo zanimanje iste za posamezne predmete dnevnega reda in navdušenost, ki je vedno in vedno vzkipevala med govori, nam ni dala verjeti, da se nahajamo na tleh, kjer gospoduje nemčurstvo. Zaman smo pričakovali, da se bo pokazal kje kak prijatelj »gufne krota«, nihče izmed njih si ni upal priti v družbo mož postenjakov, da bi slišal tam od njih svojo obzodb.

Že prvi govornik, dvorni svetnik dr. Miroslav Ploj, je v svojih uvodnih besedah kritikal razširjenost neodkritosrčnega »Štajerca«, ki piše, kmet naj voli kmeta. Tudi nas bi to načelo veselilo, vendar se to ne da vsikdar izvesti. Vsak ve, da če kmet ni na svojem posestvu, gre isto rako o pot. Ni vedno mogoče najti za kmetijo vnetega zavednega kmeta, ki bi bil pripravljen lotiti se na škodo svojega gospodarstva truda polnega javnega dela. Zakaj se vendar ti neodkritosrčni »Štajercijanci« zvolili v Ptuju le nemško doktorje in grajsčake? Ali bodo ti skrbeli

Listek.

Junaška smrt.

Slika iz rusko-japonske vojske.

Ruski častnik N. Kravčenko popisuje morski boj, v katerem je žalostno umrl admiral Makarov, tako-le:

Bilo je po noči dne 13. aprila. V majhnem stanu pri bateriji kapitana R. Zajca na Zlati gori se nas je zbralo pet mož, da opazujemo pričakovani napad japonskih branderjev. Bila je tu le ena miza, na kateri je gorela luč, stalo nekaj mrzlih jedi in steklenice s čajem. Vsi smo bili precej izmučeni, in razgovor je potekal le prisiljeno. Za majhnimi, slabo prisojenimi durmi žvižgal je mrzel veter, ki je včasih s silo zapiskal skozi špranje.

»Pojdimo gledat na morje, da v luči projektorjev vidimo, kako je zunaj«, je predlagal nekdo. A drugi so bili proti temu predlogu.

»Mrz je, gospodje«, je rekel poveljnik baterije, »in veter je tak, da skoro noge izpodnaša. Jaz sem bil ravno zgoraj na utrdbi, in kmalu bi me bil veter vrgel z lestvice. Ne kaže iti vun. Veter pa rjove. Čemu bi hod li vun? V takem viharju ne pride no-

ben brander, verjamite mi! Pijte čaja, gospodje!«

In poveljnik nam je prilival iz samovarja.

»Da«, pristavi inženir. »Zdaj je še do-
bri ladji težko voziti, kaj šele branderjem, o katerih trdijo, da imajo po troje skup zvezane!«

Ostali smo. Bila je že četrta noč brez spanja, in to smo čutili vsi. Oči so nam kar skup lezle. Položil sem si potno odejo pod glavo in zadremal.

Kar se z ropotom odpro vrata. Vstopil je v sobo vojak, pozdravil vojaško in skoro zavpil:

»Vaše blagorodje, izvolite dovoliti: Z morja se slišijo strelji!«

»Kje?« ga mirno vpraša poveljnik. Videlo se mu je, da je že navajen takih poročil.

»Tega ne vem«, odvrne vojak. »Najbrže prihaja glas od Liačesana sem.«

Hitro smo se odeli in šli vun. Veter je godel in piskal, vre nebo je bilo zastrto z oblaki. Bilo je temno, mrzlo in vlažno. Tu in tam so se videle nepremakljive sence ruskih straž. Šli smo skozi vrste betoniranih kazemat in iz njih štrlelih ogromnih molčečih topov. Zlezli smo na utrdbo in se ustavili pri daljnomeru, kateri določuje, kako

daleč proč so sovražne ladje, kadar se prikažejo na morju.

Tu je že stalo nekaj vojakov, zavitih v dolge plašče.

»Ali že dolgo streljajo? Ali se kaj vidi?«

»Nič se ne vidi.«

»Kolikokrat so ustrelili?«

»Sedemkrat, vaše blagorodje.«

Začeli smo pazno gledati v daljavo in naše oči so sledile svetlobnim trakom, ki so hiteli po morski površini iz naših projektorjev. Z vsa napetostjo smo iskali dragih tovarišev, kateri so šli to noč na morje na osmih torpedovkah.

Kje so? Kaj je z njimi? Oni plovejo brez luči, stražijo morje v popolni temi in le šepetaje si pravijo poveljnikove ukaze. Srce nam je bilo nemirno in oči so nam skoro stopale izpod obrvi, tako napeto smo gledali. Teško nam je bilo zaradi njih in smilili so se nam, ko smo se spomnili, kako so urno vsi hiteli v pristan in na krov, ko jih je signalni strel admirala Makarova poklical na ladje. Kar izkušali so se, kdo bo prej na svojem mestu, in zdaj so tam pripravljeni, da se žrtvujejo za domovino!

A kakor smo gledali, kakor smo poslušali — zapazili nismo ničesar. Niti enega človeškega glasu nikjer!

bolj za sebe ali za slovenskega kmeta? »Giftna krola« se vleče le za korist nemških doktorjev in grajščakov, kar zamore doseči seveda le z nepoštenim prilizovanjem in z lažmi. Tako se laže, da smo zoper učenje nemškega jezika. Nespametni bi bili, ako bi bili zoper to, vendar proti temu smo, da bi se v naših šolah učila nemščina na škodo drugih bolj potrebnih predmetov. Konečno se vedno zgodi, da otroci ne znajo niti nemški, niti slovenski. Nadalje pravi »Štajerc«, da se kmetu slaba godi. O tem smo pač tudi mi vsi prepričani in mi osredotočimo vse svoje delovanje v to, da poljedelcu pomagamo. Kar zamoremo doseči, to vam obljubimo. Ne bili pa bi vaši prijatelji, ako bi vam obljubili več. Potuhnjena »giftna krola« vam obljubi vse, kar hočete, storila pa ni nič drugega kot da so njeni privrženci izdali kmete ptujskega okraja nemškemu doktorju in grajščaku. Kdor veliko obljubi, malo stori. — Odprite torej oči tudi nezavednim in skrbite, da se povsod vrača ta nesramen list.

Preidoch k poročilu o delovanju državnega zbora omeni govornik obstrukcijo v državnem zboru. Obstrukcija Čehov je opravljena, ker hočejo z njo doseči le svoje pravice, katere so se jim bile deloma vsled nemške obstrukcije krivično odvzele. Ko so Čehi na korist gospodarskih olajšav z obstrukcijo odnehali, zavzeli smo se za novi pristojbinski zakon, ki je prinesel kmetu znatno korist. Odpravili smo mitnice, katerim so plačali avstrijski kmeti skupaj okroglih pet milijonov na leto. Pri odpisovanju davka vsled elementarnih nesreč izposlovali smo novih ugodnosti. Ravnotako tudi pri opustitvi vinogradov po trtni uši. Rok za vrnitev brezobrestnih posojil se je podaljšal od 20 na 30 let in se sedaj dovoljuje davčna olajšava ne več za pet, ampak za deset let.

Vinska klavzula je bila velika nesreča za naše vinorejce. Vsled nizke celine (3 gld. 20 kr.) uničeval je uvoz laških vin našemu pridelku cene. Dosegli pa smo sedaj, da se je celina zvišala provizorično na 20 gld. v zlatu, tako da se je tudi v tem oziru za naše vinorejce na bolje obrnilo.

Zavzemali smo se tudi za izomiko kmetov. Zahtevali smo kmetijskih sol, posebno tudi eno za Spodnje Štajersko s slovenskim učnim jezikom. Vlada je to odklonila, češ da je to deželna stvar. Pripravili pa smo vlado, da je pripravljena dati za kmetijske zimske tečaje enako svoto kot dežela. Na Češkem že obstoji 70 takih tečajev. Tudi našim

kmetom bodo v veliko korist, kedar se enkrat ustanove. Kazali smo tudi na to, da ima v Brnu vsaka šola malo kmečko posestvo, kar je za izobrazbo učencev v umnem gospodarstvu ogromnega pomena. Zahtevali smo, da se to upelje tudi pri nas. Vendar vladi niso šole tako pri srcu nego vojaštvo in o takih zahtevah noče nič slišati.

Vojaško breme občuti najboljše kmet. Zahtevali smo, da se vzamejo vsi oni sinovi, ki so doma za delo potrebni, v nadomestno rezervo, in da se opuste vojaške vaje v 11. in 12. letu. Vlada nam je zadnje obljubila. Tudi nam je vojni minister obljubil, da se bo v posebnih slučajih tistim vojakom, ki slečejo po treh letih vojaško suknjo, dala primerna druga obleka, da se ne bodo vračali domu v stari obleki, ki je postala med tem že nerabna.

Dandanes je povsod treba združenja. Eden sam ne more uspešno skrbeti za sebe tako, kakor če je združen z drugimi. Na korist kmetov dosegli smo vsled tega zakon o kmetijskih zadrugah. V vsaki občini ustanovi se obligatorična zadruga za koristi kmečkega stanu.

Še mnogo naših želj čaka uresničenja. Izvojevali bi radi še marsikaj, vendar nas sedaj obstrukcija v tem ovira. — Neprijetna nam je ta obstrukcija. Vendar ne smemo misliti na svoje materijalne koristi, ampak na to, da ne smemo pomagati krivici do zmage. Čehi so nas vedno podpirali in marsikaj smo in bomo dosegli le z njihovo pomočjo. Hvaležnost zahteva, da jih podpiramo. (Burno odobravanje.) Bodočnosti ne poznamo. Vendar verujete mi, da bomo delali za kmetški stan, ki nam da vse, kar imamo.

Med navdušenim pritrdjevanjem izreče se nato na predlog dr. J. Omuleca državnemu poslancu zahvala in neomejeno zaupanje, na kar prevzame besedo deželni poslanec Ivan Kočev ar, ki najprvo v zanimivih izjavah opisuje sestavo deželnega zbora ter oživitvorenje četrtne volilne kurije. Iz njegovega nadaljnjega poročila o delovanju deželnega zbora nas je razveselilo posebno to, da so naši poslanci stopili v zvezo s 15 nemškimi kmečkimi poslanci z namenom, izvojevati skupno z njimi ugodnosti za kmetški stan.

Poroča tudi o svojih korakih za regulacijo Pesnice. Dosegel je enoglasni sklep deželnega odbora, da se začnejo takoj komisijska obravnavanja in da se potem po dogovoru z poljedelskim ministrstvom takoj

»Gotovo je tu Japonec zadet«, čujem poleg sebe.

»Da, da, vidite, kako se kadi iz njega! Strel je zadet v stroj. Ta ne uide! Daleč se je upal, zdajpa ima!«

»A glejte, udati se noče! Kako silno strelja nazaj! Bog bodi milostljiv tem fantom! Škoda jih! Da bi jih rajši vjeli!«

A torpedovki ni prišlo na misel, da bi odnehala. Ko so jo štiri sovražne torpedovke obkrožile in obsipale s krogli, je vedno bolj streljala in marsikaka krogla njegova je udarila ravno pred sovražnika, ki so se držali v bojzljivi daljavi.

»Še ušel bo«, nevoljno pravijo gledavci.

»Pa čegava je ta torpedovka? Neumljivo, da se tako drži!«

»Čegava? Japonska je!«

»Gospoda«, reče kapitan Gurko, »to je naša torpedovka!«

»Ni mogoče! Zakaj gre vun in se ne zavaruje v pristanu? Kje so druge? Saj jih je šlo osem vun!«

»Ne vem, kje so, a to je gotovo: ta torpedovka je naš »Strašnyj.«

Tačas so ga pa že obkrožile sovražnice v pravilnem polkrogu in obsule s strelji. — »Strašnyj« je streljal kot besen in šel naprej. Dalj časa je šlo tako dalje.

(Konec pride.)

prične z delom. Ako je sedaj še pri ministru, kakor hitro se tam reši, prične se urejevanje, kar se mora v kratkem zgoditi.

Zavzel se je tudi za regulacijo Drave in štajerski namestnik grof Clary mu je osebno obljubil, da se bode v svrhu obvarovanja bregov potrebno ukrenilo.

Kot član vinorejskega odseka zavzemal se je krapko za koristi naših vinorejcev in hoče to tudi v bodoče z vso vmeno storiti. Posebno namerava predlagati, da razdeli deželni odbor veliko množino ameriških podlag med pridne, kmetijsko izobražene mladeniče. Dežela bi naj potem na jesen trsje zopet nazaj kupila, tako da bi bili kmetški mladeniči za svoje delo odškodovani. — Govornik razlaga nato volilno reformo in zaključuje svoja tožaderna izvajanja: Povodom volitve iz splošne skupine bodo prisli k vam agenti od raznih strani. Ne pozabite tedaj, da ste Slovenci.

Konečno omenja govornik velikonedeljske razmere. Pohvali skrbnost in pridnost Velikonedeljčanov. Toda nekaj mora grajati. Velikonedeljčani imajo lepo petrazredno šolo, ki jih je stala mnogo žrtv. Toda desti otrok iz Velike Nedelje obiskuje tuje šole. To je sramotno, ker bi vam vendar moralo biti ono več vredno kar ste si sami napravili, kot ono, kar vam drugi podarijo. Govornik pride še na pouk v drugem jeziku: Jaz sam sem kmet, a moji otroci naj se le učijo nemški. Dobro je, če zna kedo več jezikov. Toda ne dam jih v nemško šolo, ampak v slovenski šoli se naj učijo poleg drugih predmetov tudi nemškega jezika. Kar se otrok uči v svojem materinskem jeziku, se vsega z lahkoto uči. Moji otroci se bodo tako več naučili, kakor pa če bi hodili v nemško šolo. Tudi vi vzdržujete dobro petrazredno šolo, v kateri se uči nemški kolikor le mogoče. Čemu torej pošiljate otroke v tuje šole, kjer morajo zaostajati v pouku, ker učitelja ne razumejo?

Burno odobravanje je sledilo besedam našega poslanca, nakar se je oglasil k besedi posestnik Kovačec, ki je izrekel v imenu posestnikov ob Pesnici zahvalo za trud gosp. poslanca v zadevi uravnavanja Pesnice. Na predlog dr. Iv. Omuleca izreče se tudi dežel. poslancu neomajeno zaupanje.

Ko je nato še posestnik Krzar iz Libonje slikal neopravičeno ravnanje davčnih oblastij v zadevi »prostega žganja«, je državni poslanec dr. M. Ploj poročal še o svojih tožadnih korakih. Povedal je, da se pač zamore dotična postava na korist imenovane ravnanja davčnih oblastij tolažiti, da pa je že izposloval od finančnega ministra obljubo, da se bo to kot očitno krivično odpravilo. Gosp. državni poslanec se hoče za zadevo še dalje brigati, dokler mu ne bo dana obljuba izpolnjena.

Konečno je prosil posestnik Rižner iz Cvetkovec, kateremu je voda vzela hišo in zemljo, deželnega poslanca za primerno pomoč, kar mu je ta tudi obljubil. Na predlog predsednika polit. društva »Sloge«, g. dr. Iv. Omuleca, sprejele so se z navdušenjem enoglasno sledeče resolucije, na kar je predsednik s trikratnim »živijo« na vladarja zaključil velepomembno zborovanje.

1. Zemljiški in hišno-razredni davek naj se popolnoma odpravita, zato pa se naj zviša dohodninski davek, zdatno naj se obdači mobilarni kapital na borzi. Vpeljejo se naj davki na liap in potrato, katerega imajo vpeljanega že druge dežele.

2. Na Spod. Štajerju pri vseh javnih uradih, pri političnih in pri železniških, nastavljajo se naj le slovenščine v jeziku in pisavi popolnoma vešči uradniki, da se uraduje z le slovenščine zmožnimi strankami le v slovenskem jeziku in da se napisi pri javnih uradih na Slov. Štajerju, kakor tudi pečati v slovenskem jeziku preskrbijo.

3. V armadi naj se uvede dveletna vojaška služba, tudi naj odpade v 11. in 12. službenem letu predpisana orožna vaja. Za

Daleč daleč pod našimi nogami je šumelo morje razbijajoč svoje težke valove ob skalni breg, in skozi nočno temo so segali v neznane daljave široki, zvedavi žarki projektorjev.

Domisljija nam je slikala podobe, drugo strašnejšo od druge. Videli smo potapljačoe se torpedovke, bledeča lica ranjencev, obupno mahanje potapljačočih se tovarišev...

Nič...

Veter nas je slednjič pregnal, in kmalu smo zopet vsi dremali spodaj, ta na postelji, drugi na klopi, tretji ob mizi.

Koliko časa je tako prešlo, ne vem. — Neki šum me prebudi, in ko odprem oči, nekdo prihaja. Dve besedi čujem: »torpedovke« in »boj«. Kot bi me vrglo pokonci, vstanem in hitim za drugimi na utrdbo.

Svita se. Veter je nekoliko pojenjal. V sivi, mlečni megli, kakih osem do deset kilometrov daleč se je raztegalo šest torpedovk. Ena od njih se je bližala in se silno kadila ter s polnim parom hitela k naši stražni ladji, k slavnemu »Bajanu«, ki je stal ob vходу v pristan, a druga, tudi vsa v dimu, je hitela naprej na morje.

S šestdeset sežnjev visoke Zlate gore smo jih vse dobro videli. Zdaj na tej, zdaj na drugi ladji se je pokazal bledorumen plamen, dvignil se dim, in nekaj hipov za tem smo slišali vsakikrat votel strel. Kroglice so žvižgale, tuintam padale v vodo in dvigale cele stolpe vode.